

Lärarhandledning

Hej!

Vi hoppas att ni tillsammans med era elever haft en fin gemensam upplevelse och att Krock inspirerat er att reflektera kring temat konflikter och dess funktioner. Vår önskan är att lärmaterialet skall fungera som ett hjälpmedel i ert fortsatta arbete på skolan och i klassrummet. Finns det en önskan av ett fortsatt arbete med oss på Teater De Vill kontakta oss gärna. Vi har bland annat en workshop direkt kopplad till föreställningen. Likaså har vi möjlighet att utforma Skapande skola projekt specifikt för era behov och önskemål.

KROCK är en omtumlande collageföreställning om konflikter. Teater blandas med dans, sång och musik. Det är stora känslouttryck, höjda röstar och hotfulla gester. Men också ömsint, lekfullt, humoristiskt och dråpligt. Vi möter tonåringar på kollisionskurs med varandra sig själva och vuxenvärlden. Konfliktrappans eskalering blottläggs. Ett tjafs om något till synes trivialt leder till föraktande attityder och ändrar i fullskaligt krig. Dess bakomliggande orsaker redovisas inför öppen ridå.

Föreställningen baseras på verkliga konflikter som hämtats från högstadieelevers egna berättelser. Situationer som uppstår då olika uppfattningar krockar, när vuxenvärlden inte förstår eller själv är i konflikt. Här finns de som tjafsar om huruvida en måste lajka allt som kompisarna lägger ut på nätet. Killen och tjejen som ska förklara varför de hamnat i slagsmål i skolmatsalen. Flickvännen som kräver att pojkvännen som varit otrogen bevisar sin kärlek. Gänget på biblioteket som låtsas konflikter. Grabben som tyckte om att kyssa en annan kille i badhuset. Barnen som sett sina föräldrar bråka. De som på skoj lämnade sin kompis ensam med en snuskubbe. Han som alltid har trasiga strumpor och hon som inte längre tänker be om ursäkt.

KONFLIKT - innebär ett möte mellan sådant som inte är förenligt. Ordet konflikt kommer från det latinska ordet *conflictus* som betyder sammanstötning, att kollidera, råka i strid. Konflikter kan föreligga såväl inom en människa som mellan personer, grupper, organisationer eller stater. Kollision = KROCK.

Ett teamarbete

Det är många människor som behövs för att göra en teaterföreställning. Här följer en beskrivning av yrkesroller som funnits med i arbetet.

Regissör: Den som leder arbetet med föreställningen och bestämmer hur slutresultatet ska bli.

Manusförfattare: Den som skriver pjäsen.

Koreograf: Den som komponerar föreställningens danser och rörelser.

Skådespelare: De som spelar de olika rollkaraktärerna i föreställningen.

Scenograf: Den som arbetar med hur det ska se ut på scenen.

Kostymdesigner: Den som arbetar med vad alla olika rollkaraktärer ska ha för kläder.

Maskdesigner: Den som arbetar med hur alla olika rollkaraktärer ska se ut i ansiktet och håret.

Ljusdesigner: Den som arbetar med hur ljuset ska se ut och förändras i föreställningen.

Ljuddesigner/Kompositör: Den som komponerar musiken och skapar ljuden i föreställningen.

Producent: Den som leder arbetet med hela produktionen och ser till att alla i teamet gör det de ska.

Scenmästare: Den som ansvarar för att allt praktiskt bakom och runt scenen flyter på.

Marknadsförare: Arbetar med att få människor att vilja se föreställningen, annonser, facebook, mm.

AD (Art Director): Den som bestämmer hur exempelvis affischen och annonser ska se ut.

Fotograf: Den som tar föreställningsbilder och affischbilder.

Teaterchef/Konstnärlig ledare: Den som är chef över teatern och b.l.a. bestämmer vad teatern ska spela.

Att prata scenkonst

Som lärare behöver en inte vara expert på föreställningens innehåll, tematik eller problemställningar. Du som lärare är också en åskådare och har precis som dina elever egna upplevelser av det ni ser ihop. När du ska hålla ett samtal om en föreställning ni just sett så är det bra att du ställer öppna frågor, det vill säga frågor som börjar med: när, var, vad, varför, vem, hur, på vilket sätt. När man håller ett samtal är det bra att variera frågor som riktar sig till huvudet (tanken), till kroppen (känslan) och den yttre världen (handlingen).

Minnesrunda: Dela klassen i mindre grupper (fungerar även i helklass) som sätter sig i ringar eller i bänkarna. Alla får fundera en liten stund för att komma ihåg en scen eller en situation som de särskilt minns från föreställningen. När alla är färdiga får de i tur och ordning berätta om sitt minne.

Beskriva: Beskriv tillsammans vad som händer i föreställningen. Vad var det vi faktiskt såg och hörde? Det viktiga är inte vad som är rätt eller fel utan vad var och en upplevde. Om gruppen är stor går det alldeles utmärkt att be eleverna att återberätta föreställningen i smågrupper.

Vilka medel användes för att berätta? Det kan hjälpa samtalet att också fundera över vad föreställningen bestod av, vilka medel som användes. Försök komma på så många olika delar som möjligt. Vilka personer fanns med i föreställningen? Hur gestaltades de? Hur såg rummet ut? Text, ljud, musik, kläder, ljus, rekvisita, rörelser/ dans, mm.

Tolka: Här kan en arbeta med innehållet i föreställningen. Försök att undersöka och fånga upp så många tolkningar som möjligt, det kan ge både en bredare, djupare och roligare upplevelse. Det kan vara bra att lyfta att det finnas olika tolkningar av det ni sett. Inget färdigt facit. Bolla gärna tillbaka frågor från eleverna till gruppen med: "Vad tror ni andra om det? Är det någon som tror något annat?"

Frågor: *Hur var föreställningen uppbyggd? Är det t.ex. en linjär berättelse, en situationsbaserad berättelse? Vilken typ av musik och ljud var med i föreställningen? I vilka rum befann sig de tre karaktärerna?*

Reflektera: Sist kan en ge plats för lite friare mer personliga associationer. Här finns inga rätt och fel.

Övergripande

- Vad tänker du när du hör ordet konflikt?
- Känner du igen något från ditt eget liv? Har du varit med om liknande situation/er? Känner du någon annan som varit med om liknande konflikter som i föreställningen?
- Vilken typ av konflikter visar föreställningen?
- Vilka konfliktstilar har de inblandade? (Se nedan: Konfliktstilar)
- Är konflikter alltid negativa? Finns det bra konflikter?
- Hanterar du konflikter annorlunda hemma respektive i skolan? Om ja, vilka egenskaper från dessa skulle ni vilja använda er mer eller mindre av i respektive situation?
- Vad är den vanligaste konflikten på er skola?

Specifikt från pjäsen

- I början av pjäsen sa skådespelarna att det handlade om att: vara kär, barn som tar på sig skulden, att stå för den en är, att inte ta någon skit. Handlade pjäsen om detta? På vilket sätt?
- Varför tror ni att en av killarna var upprörd över att kompisen inte lajkade hans klipp (dans)? Varför lajkade inte kompisen klippet?
- Vad tror ni scenen där en person dansade med en ballong handlade om?
- En scen som återkom flera gånger var den där skådespelarna stod uppställda och inledde med att berätta vad de såg, hörde, kände lukten av. Vad handlade scenen om? Är det någon som känner igen berättelsen (Sturebymordet)?
- I en scen var två personer väldigt arga på varandra. I denna snabbspolades olika skeden av konflikten för att sluta i att de båda blev sams? Vad tror ni scenen handlade om (Se nedan: Galtungs konflikttrappa)
- Hur slutar egentligen KROCK? Vad menades med den sista repliken: Ibland slutar det så här.
- Finns det något budskap? Vad tror ni att teatergruppen vill säga med pjäsen?

Termometern – värderingsövning

Kom med olika påståenden och be deltagarna ställa sig längs en tänkt skala/termometer i förhållande till hur mycket de håller med om påståendet eller inte. Ni kan till exempel låta klassrummets högra vägg betyda: **Ja absolut** och den motsatta väggen betyda: **Håller definitivt inte med**. Låt deltagarna motivera varför de valt att ställa sig just där på skalan.

Förslag på påståenden: Jag har inga konflikter, Konflikter är jobbiga, Konflikter är spännande, Alla konflikter kan lösas, bara man vill, Konflikter finns i alla relationer, Det är rätt att använda våld för att försvara sitt land/sig själv/sina saker/sin familj, Vi människor kan lära oss att hantera konflikter, Det är främst religioner som ger upphov till krig, Ibland är det rätt att starta krig, Det goda i människan är större än det onda, Det är en våldshandling att stå passiv när vi ser människor lida i andra länder, Våld uppstår främst genom rädsla, Det är i första hand de som är inblandade i en konflikt som har till uppgift att lösa konflikten

Hela havet samarbetar – samarbetsövning

De flesta har lekt "hela havet stormar" där en ställer lika många stolar som det finns deltagare med ryggarna mot varandra. När musiken stannar gäller det att hitta en stol - och den som blir utan åker ut. Denna övning fungerar likadant med skillnaden att det bara är stolarna som åker ut. Deltagarna förblir lika många och stolarna färre och färre. Efter ett tag kan det vara bra att lägga till att ingen får röra mark. Vi har sett 17 personer på en stol, så det är bara att sätta igång. Stolarna bör dock vara ganska stadiga...

Efteråt kan en diskutera vad som hände allt eftersom stolarna blev färre. När gick agerandet från tävling till samarbete? Varför? Hur gjorde gruppen för att hantera uppgiften? Vem tog initiativ? Vem hade idéer? Vilka idéer testades? Finns det några paralleller till verkliga konflikter?

Linjen – samarbetsövning

Ställ upp alla elever i två rader, parvis två och två med ansiktet mot varandra och med cirka en meters avstånd, som om de stod mitt emot varandra på var sin sida om en tänkt linje/gräns. Uppmana eleverna att räkna varandra händerna. Därefter talar du om för dem att det nu är varje elevs uppgift att försöka få över den andre eleven till sin sida av "gränsen". Iaktta vad som händer under en minut. Många kommer att försöka dra över varandra med våld. Andra försöka övertala den andre att komma över medan några kanske lyckas lösa uppgiften för båda – genom att helt sonika byta sida.

Samtala: Vad hände? Hur kändes det? Varför agerar en som man gör? Vad är det som leder till konflikter? Kan en dra paralleller? Hur ska vi hantera konflikter? Vad är skillnaden mellan att tävla och samarbeta?

Föreställningen är direkt kopplad till Lgr 11.

Samhällskunskap - Människor har alltid varit beroende av att samarbeta när de skapar och utvecklar samhällen. I dag står människor i olika delar av världen inför både möjligheter och problem kopplade till digitalisering, globalisering, hållbar samhällsutveckling och interkulturella relationer. Kunskaper om samhället ger oss verktyg så att vi kan orientera oss och ta ansvar för vårt handlande i en komplex värld.

Språk - Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts.

Historia - Människans förståelse av det förflutna är inflätad i hennes föreställningar om samtiden och perspektiv på framtiden. På så sätt påverkar det förflutna både våra liv i dag och våra val inför framtiden. Kvinnor och män har i alla tider skapat historiska berättelser för att tolka verkligheten och påverka sin omgivning. Ett historiskt perspektiv ger oss redskap att förstå och förändra vår egen tid.

Konfliktstilar

Ralph H. Kilmann och Kenneth W. Thomas (1975, 1977) har studerat människors sätt att agera i olika konfliktssituationer och särskilt intresserat sig för deras benägenhet att se till egna eller andras behov. De har kommit fram till fem konfliktstilar: tävlande, anpassande, undvikande, samverkande samt kompromissande. De tävlande ser i första hand till sina egna intressen, de undvikande tar inte tag i konflikten och undviker på så sätt en konfrontation. De som anpassar sig ser i första hand till andras behov, undertrycker sina egna känslor, kanske för att undvika konfrontation möjligen för att relationen upplevs som viktigast. De som kompromissar försöker lösa konflikten men går inte alltid tillräckligt djupt i sin analys eller förmår inte se till de djupare behoven i sin hantering av konflikten. Det senare gör däremot de som har en samverkande konfliktstil. De ser till alla känslor och behov och försöker nå en vinna-vinna-lösning. (Friberg, 2012).

Birgitta Friberg skriver när hon återger Kilmann och Thomas' forskning (2012): "Ingen av de av Thomas och Kilmann undersökta stilarna är negativ i alla situationer, men ingen är heller helt och hållet positiv. Alla fem är mer eller mindre användbara vid olika tillfällen och kunskap om detta underlättar mötet med omvärlden och hjälper oss att göra medvetna val när vi befinner oss i konfliktssituationer. De strategier vi oftast använder oss av är i regel tidigt inlärd och vi tar till dem utan att reflektera, men med ökad kunskap blir vi mer medvetna om våra konfliktmönster, vår konfliktidentitet, och får en större valfrihet för vårt agerande." (2012, s. 75-76)

De här stilarna har tilldelats djursymboler, vilket kan underlättat undervisning och inläring. Kilmann och Thomas kallar den tävlande stilen för lejon och den samverkande för uggla, den undvikande för sköldpadda och den anpassande för kamel, den kompromissande för räv.

Galtungs konflikttrappa

Hur konflikten, via nedtrappning, kan leda till konflikthantering. ABC-teorin utvecklad av Johan Galtung (norsk professor och freds- och konfliktforskare). I denna beskrivs olika nivåer i en konflikt. En konflikt startar ofta i en motsättning/contradiction (c) gällande en uppfattning eller sakfråga. Nästa steg på trappan (konfliktens upptrappning) är Attitude (A), d.v.s. de attityder och relationer de inblandade har till varandra. Här kommer känslorna in och parterna i konflikten blir på olika sätt fyllda av affektion. På det översta trappsteget, Behavior (B) är konflikten fullt utvecklad och parterna kan börja slåss, skrika åt varandra, slå i dörrar, osv. Behavior handlar om hur parterna beter sig. För att trappa ned konflikten är ordningen B-A-C och här kan det behövas en tredje person som medlar. Nedtrappningen innebär: 1. Att en upphör med våldsamt beteende, såsom slagsmål, hot och gräl (Får stopp). 2. Förbättrar attityderna mellan parterna (kyler ner känslor). 3. Hittar konkret lösning på problemet (konflikthantering/kommunikation).

Några tankar på slutet

Ingången för arbetet med föreställningen har varit att konflikter är en naturlig del av vardagen i alla människors liv. Konflikten kan ha olika utseende, och hanteringen skilja sig stort. Den kan vara tydlig i öppna konfrontationer där parterna skriker åt varandra, eller mer undangömd och ta sig uttryck i skvaller, intrigerande och menande blickar. Alternativt att de inblandade slutar prata och undviker varandra. Konflikter kan orsakas av att de inblandade bevakar sina intressen, försvarar sina värderingar eller av att parter missförstår varandra. Dessa kollisioner kallas i facklitteraturen för intresse-, värderings- och pseudo konflikter. Andra konfliktgrupper är bland annat roll-, sak- och personliga konflikter. Konflikter kan vara både positiva och negativa. Hanteringen såväl konstruktiv som destruktiv. Utgångspunkten i detta arbete är att konflikter är nödvändiga och, till och med, utvecklande för alla inblandade om de hanteras rätt.

Har ni frågor kring föreställningen eller workshops och Skapande skola kontakta oss gärna!

Scenen Pipersgatan 4, 112 24 Stockholm
Telefon 08 – 652 08 01, 070 – 777 34 48